

“Exile” Dialect (mix of regional dialects, usually considered Lhasa dialect...)
Tibetan transcript:

ཀ དབྱིན་ཇིའི་འཛིན་གྱི་ནང་བོད་པ་དང་འཛིན་བོད་པ་རོགས་པ་ཞིག་ཡོད་ཅིང། ཡིན་ན་ཡང་འཛིན་དབྱིན་
ཇིའི་སྐད་རྒྱག་གིས་ཡོད། གང་རེད་ལའང་ན་ དབྱིན་ཇིའི་མཁུ་ལགས་དེ་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་མ་རྒྱབ་ན་ཨ་འགོ་མར་
ཆགས་ཡ་འདྲ་པོ་འདུག་ཨ། ཨི་འདྲ་འདྲ་པོ་བྱས་གིས་རེད། ང་ཚོ་རྒྱ་གར་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་ མཁུ་ལགས་དེ་ཚོའི་སོ་སོ་
ཚང་མ་བོད་པ་རེད། ཨ་ནས་དོག་ཅམ་བྱོས་གིས་རེད། ཨ་རེ་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་བྱོས་ཡ་ཡོད་མ་རེད་ལ། ཡིན་ན་སྐད་ཆ་
སོ་སོའི་ག་གོ་མོ་ཞིག་མེད་ན་གསང་བཞག་གི་འདུག་ལ། དེ་སོང་ཅང་ སོ་སོའི་གལ་ཆེན་པོ་ ད་ཡག་པོ་བྱེད་ཡོད་
གལ་ཆེན་པོ་རེད་འདུག། ང་ཚོ་ད་ལྟོ་ U.S. History འདྲ་པོ་ཡིན་ན། མྱོན་མ་ང་ཚོ་མཁུ་ལགས་ཞིག་ཡོད་ཅིང།
ཁོང་གིས་ད་བོད་པ་རེད་ལའང་ན་དམིགས་གསལ་གིས་ཨ་འགོ་མཐོ་པོ་ཡག་པོ་བྱེད་གི་འདུག་ལ།

ལ། ཨ་ལེ།

ཀ། ཨི་འདྲ་པོ་བྱས་གིས་འདུག་ལ། བོད་པ་རེད་ལའང་ན། ད་སོ་སོའི་དཀའ་ལས་མང་པོ་རྒྱབ་མཐན་གཅིག་ཡོད་ཅིང་
ལ། ཡག་པོ་བྱས་ན་ཁོའི་དཀའ་ལས་རྒྱབ་ན་ཁོའི་སྤྲད་གིས་རེད་ཨ། ཨ་འགོ་ཡག་པོ་སྤྲད་གིས་རེད་ཨ། སྤྲད་ཅག་
སྤྲད་ན་སོ་སོའི་སེམས་པ་སྤྲོ་གིས་རེད་བསམ་ཡ་ཡོད་ཅིང་ཨ། ད་ལོ་ U.S. History རང་ང་ད་ལྟོ་དེའི་ནང་བཞག་
ཡོས་རེད་ཨ། གང་ལྟར་ད་ག་རེད་ལའང་དགོས་རེད། honor རང་བཞག་ཡོད་ཅིང། U.S. History honor མཐོ་
ཤོས་ནང་སྤོབས་ཡོད་ཅིང་ད། དཔེ་དཀའ་ལས་ལག་པོ་འདུག། ད་གང་ལྟར་ང་འཛིན་གྱི་ནང་ བོད་པ་ང་མ་དོག་
ཡོད་མ་རེད། དེའི་ནང་ ཡོད་ཡ་ཡོད་ཅིང་ད། དང་པོ་བོད་པ་བྱ་མོ་གཉིས་ཡོད་ཅིང། ཁོ་གཉིས་པར་ལ་སྤོ་གལ་
བྱས་པ་རེད། སྤོབ་གྲ་གཞན་པའི་ནང་སྤོབ་གལ་བྱས་དུས་ཅམ་ལ་སྤོབ་ཡོད་མ་རེད། ཁོ་གཉིས་ཚུར་རང་ཅག་སྤོབས་
ཡོས་རེད། ཁོ་གཉིས་ཡིན་ན་ class རང་ལ་ཤོད་ཡོད་མ་རེད། ག་རེ་རེད་ལའང་ན་ honor མང་པོ་འདུག་ཨ།
འཛིན་གྱི་ནང་ སྤོབ་སྤོབ་མཐན་གལ་ཚང་མ། རང་ལས་མ་བྱས་ནི་གཅིག་མི་འདུག། ཚང་མ་ནང་ལས་བྱས་ཉེ་རྒྱང་
རེད་འདུག་ཨ། མྱོན་མ་ U.S. History འཛིན་གྱི་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་ ཚང་མ་ནང་ལས་གཅིན་ཀྱང་བྱས་གིས་མ་རེད་
ད། རང་ལས་མ་བྱས། ཡིག་རྒྱུད་བཏང་ན་ 0 འདྲ་ལེན་གི་རེད། ད་ལོ་ད་མི་ཚང་མའི་ཡིག་རྒྱུད་འདྲ་བཏང་ན་
100 80 90 ཨི་འདྲ་མེད་ཉེ་ཡོད་རྒྱ་མ་རེད། ཚང་མ་ ཨ་ནས་ནང་ལས་བྱས་པའི་ལའང་ན་ཚང་མས་བྱས་ཡོད་ཅིང།
སོ་སོའི་ད་དཔེ་དབྱིན་ཇི་ཚང་མ་ honor ལའང་ན་ཚང་མ་འགན་བསྐྱར་བྱེད་པ་འདྲ་པོ་རེད་འདུག་ཨ། མ་བྱས་ན་
སོ་སོ་སྤྲད་བསྐྱར་ན་ཡག་པོ་ཡོད་མ་རེད་ཨ། དེ་སོང་ཅང་། དཔེ་བྱས་གིས་རེད། project དེ་ཚོ་དཔེ་ཡག་པོ་ཡོད་
རེད། སོ་སོར་ group ཡོད་ཅིང། ཨ་ནས་སོ་སོའི་ཤེས་ཡ་འདྲ་པོ་ད་མང་པོ་བྱས་ཡ་འདུག་ཨ། འཛིན་གྱི་ནང་ཁོ་
རང་། ད་ལྟོ་ཁོ་རང་presentation་བྱེད་ཡ་ཨི་འདྲ་འདུག་ཨ། ཨི་འདྲ་དཔེ་མང་པོ་ཡོད་ཅིང། དཔེ་ different
འདྲ་པོ་འདུག་ཨ། སོ་སོའི་ after school ཡིན་ན་activities དཔེ་མང་པོ་ཡོད་ཅིང། སོ་སོའི་ག་རེ་རྩེད་མོ་རྩེད་
ཡ་ཡིན་ཡང་ ball རང་འཇུག་ན། ད་གང་ལྟར་སོ་སོའི་ ཡིན་ན་ཡང་ད་སོ་སོའི་ parents pick up བྱས་
མཐན་དགོས་རེད། ད་སོ་སོའི་སྤྲད་ཡང་ན་ལེན་དུ་སྤོབས་མཐན་དགོས་རེད། ཁ་ཤས་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་ བོད་པ་འདྲ་
པོ་ཡིན་ན་སྤོབ་རྗེ་ཨ་རེར་སྤོབས་ཚར་ཅམ་ཡིན་ན་ཁོ་རང་ཚོ་ད་ལས་ཀ་དགོས་པ་ཨི་འདྲ་བྱེད་དགོས་རེད་ཨ།

དབྱིན་ཇི་ཚོ་ཡིན་ན་དང་སོ་སོ་དང་པོ་ཁོ་རང་ཨ་རི་སྐྱེ་བ་ཡིན་པས་ ཁོ་རང་ཚོ་དང་པོ་ནས་རྒྱས་ཡོད་རེད་ཨ། ལེན་
ཏུ་ཡོང་ན་ཡོང་ཐུབ་གི་རེད་ཨ། ང་ཚོ་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་དང་སོ་སོའི་པ་མ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་ཨ་རི་སྐྱེ་བས་ཚང་ལས་ཀ་འདྲ་
པོ་བྱེད་དགོས་རེད་ཨ། དེ་སོང་ཚང་། ལ་ཤས་པ་མ་དེ་ཚོ་ལོན་ཡ་རེགས་གི་མི་འདུག་ཨ། ད་འདྲ་མི་འདྲ་ཡོད་རེད
activities འདྲ་པོ་རེད་འདྲ། ཡིན་ན་ཡང་སོ་སོའི་ ག་ལས་དགོས་རེད་ད་ ཡག་པོ་བྱས་ན་ཨ་ནས་ཡིན་གཅིག་
མིན་གཅིག་དེ་ཚོའི་ནང་འཇུག་དགོས་ཡོད་མ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ after school ལ་ཡོད་ཡོད་རེད།
parents pick བྱས་མ་དགོས་ན་ clubདེ་འདྲ་ནང་འཇུག་ན་ kick clubའདྲ་པོ། ང་ཚོའི་club དེ་ཚོའི་
ནང་རྒྱགས་ཤོས་དེ་ kick clubའདྲ་པོ་རྩིས་གི་རེད། ག་རེ་ལས་ན་རོགས་བ་བྱས་ཡ་འདྲ་པོ་རེད་ཡ། སོ་སོའི་མི་སྐྱོ་
པོ་དེ་ཚོར།

ལ། ཨ་ནས་ཁྱོད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་སློབ་གྲྭ་དང་ཨ་རི་སློབ་གྲྭའི་བར་ལ་ཁྱད་པར་ག་རེ་མཐོང་གི་འདུག། ཁྱོད་གང་ལ་སྦྱིད་
པོ་འདུག། ཁྱོད་རྒྱ་གར་སྦྱིད་པོ་འདུག་འདི་ལ་སྦྱིད་པོ་འདུག།

ལ། ང་སྦྱིད་པོ་ད་གཉིས་ཀ་སྦྱིད་པོ་འདུག། ཡིན་ན་ཡང་ཨ་རི་འདྲ་པོ་ག་རེ་ཏུ་གོ་གི་འདུག་ལས་ན་སོ་སོའི་ཤེས་ཡོན་
དེ་དོག་ཚམ་མང་པོ་ཏུ་གོ་ཡ་འདྲ་པོ་འདུག་ཨ། གནས་རྒྱུ་ག་ས་ག་ནས་ཨ་རི་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་བཤད་ཤ་གིས་འདུག་
ཨ། བཤད་བཤད་དུས་ཚམ་ལ་སོ་སོའི་ཤེས་ཡོན་འདྲ་པོ་རེག་གི་འདུག་ཨ། ཡིན་ཡང་རྒྱ་གར་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་རེག་ཡ་
ད་རེག་གི་རེད་ ཡིན་ཡང་ང་ཚོའི་དབྱིན་ཇིའི་འདྲ་པོ་སྦྱང་བ་ཡིན་ན་མི་ལ་རྒྱབ་གི་མེད་ཨ། སྐད་ཆ་འདྲ་བཤད་ཡོང་
ན་ peaceful དེ་ཚོ་འཚམ་འཚམ་གཅིག་བཤད་སྲིད་པ་རེད། ད་ང་རང་ཚོ་དེ་བཤད་གི་རེད་ཨ། སྐད་ནས་མར།
ཡིན་ན་ཡང་ཉི་མ་དག་པར་དེ་ཤོག་ད་ཅེས་བཤད་བཤད་གིས་མ་རེད་ཨ། འཛིན་གྲྭ་ནང་ཡིན་ན་ ཆན་ལགས་ནང་
ལ་སྐྱེ་བས་མ་ཐག་བཤད་ཡ་མགོ་བཅུགས་གི་རེད། འཛིན་གྲྭ་བསྐབ་ཡ་མགོ་བཅུགས་གི་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ང་ཚོ་ཨ་རི་
འདྲ་པོ་ཡིན་ན་དང་ང་ཚོ་དང་པོ་འཛིན་གྲྭ་ཡར་འགྲོ། སྦྱིར་བཏང་ང་ཚོར་ཚང་མ་བསྐྱས་གི་རེད། ཡིན་ན་པར་ཞལ་
འདོན་སྦྱོར་ཡ་དེ་འདྲ་མགོ་བཅུགས་གི་རེད། ཡིན་ན་ཁོ་ཚོའི་སྦྱིག་ལམ་འགྲོ་སྦྱངས་དེ་ལོག་ལ་རེད་ཨ། གང་རེད་ལས་
ན་རྒྱ་གར་ལ་ཚང་མ་བོད་པ་འདྲ་པོ་རེད། བྱིས་གི་ཡོད་ཨ། ང་ཚོ་ལ།

ལ། དགོ་ཆན་བསྐྱབ་སྦྱངས་དང་བྱེད་སྦྱངས་སྐོར་ལ་ཁྱད་པར་ག་རེ་མཐོང་གི་འདུག།

ཀ། དགོ་ཆན་གྱི་བྱེད་སྦྱངས་ལ་ཁྱད་པར་ག་རེ་མཐོང་གི་འདུག་བསྐྱབ་ན། ད་ངས་དེ་དྲན་པ་ཡག་པོ་གསོལ་གི་མི་འདུག།
ཡིན་ན་དེ་ལ་ཡིན་ན་ང་ཚོའི་དགོ་ཆན་མང་ཆེ་བ་ཞིག་གིས་ང་ཚོ་ལ་དོ་སྣང་མང་བ་སྤྲད། immigrationཚོ་ལ།
གང་ཡིན་ཟེར་ན་ language གསར་བ་སྦྱང་མཁན་རེད་ཨ། དེ་སོང་ཚང་ང་ཚོར་དོ་སྣང་མང་སྤྲད་གི་རེད། ཁོ་རང་
ཚོའི་སྤྱ་གྲུ་དེ་ཚོ་སྦྱང་བ་སྐྱེ་བས་ན་སྐྱེ་བས། མ་སྐྱེ་བས་ཀྱང་དོ་སྣང་དེ་འདྲ་སྤྲད་གི་མ་རེད། གལ་སྲིད་ང་ཚོ་འདྲ་པོ་ཡིན་
ན་ཁོ་ཚོའི་ after school བསྐྱད་པ་ཡིན་ན་ང་ཚོ་བསྐྱད་གི་ཡིན་དུ་ཁྱོད་རང་ཚོ་ཡོང་ན་འདྲ་པོ་ལས་གི་རེད།
ཡིན་ན་རྒྱ་གར་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་ང་ཚོར་ཚང་མར་ཨེ་འདྲ་ལས་མཁན་ཡོད་མ་རེད་ཅ། གང་རེད་ལས་ན་ཚང་མ་བོད་
པ་རེད་ཨ། immigration ཚང་མ་གཅིག་པ་རེད་ཨ། ཆན་ལགས་བོད་པ་རེད། སྤྱ་གྲུ་དེ་ཚོ་བོད་པ་རེད། སོ་སོ་
སྦྱང་བར་འགྲོ་མ་འགྲོ་འདོད་པ་རེད།

ལ། ཨ་ལེ། དེ་ན་སྒྱིར་བཏང་ཆེན་ལགས་ཀྱིས་བསྐབ་བཏང་ག་འདྲ་རེད། རྒྱ་གར་དགེ་ཆེན་ཀྱིས་lecture མང་པོ་
སྤྲད་གི་རེད། སྤྱ་གུ་ལ་བྱེད་ཡ་མང་པོ་སྤྲད་གི་རེད། དགེ་ཆེན་ཀྱིས་བསྐབ་བཏང་པའི་དུས་ཚོད་གཅིག་ཡོད་རེད་ཨྀ། ད་
ཚོ་ཐུན་གཅིག་ནང་ཚུ་ཚོད་གཅིག་ཙམ་ཡོད་ན་དགེ་ཆེན་ཀྱིས་བཤད་ཡ་དེ་མང་བ་ཡོད་དམ། སྒོ་བ་གྲུའི་སྤྱ་གུ་བྱས་
ཡ་དེ་མང་བ་ཡོད་རེད། དེ་འདྲ་གང་འདྲ་ཡོད་རེད། ཨ་རི་བཤད་ན་སྤྱ་གུ་ལ་བྱས་བཅུག་ཡ་དེ་མང་བ་སྤྲད་གི་རེད་
དགེ་ཆེན་ཀྱིས་བཤད་ཡ་དེ་མང་བ་ཡོད་རེད།

ཀ། ངའི་བསམ་ན་ཨ་རི་འདྲ་པོ་ཡིན་ན་ཁོ་རང་ཚོའི་དང་པོ་བསྐབ་ཡ་འདྲ་པོ་མགོ་བཙུགས། དེ་ནས་སྤྱ་གུ་དེ་ཚོར་
བྱས་བཅུག། མཐའ་མ་དེ་ལ་ཚང་མ་མཉམ་དུ་བྱས་ཡ་ཞིག་འདུག་ཨྀ། དེ་རེད་བསམ་གི། ཚམ་མའི་གོས་བསྐྱར་བྱས་
ནས་ ཁོ་ལ་ག་རེ་རེག་འདུག་ ཁོ་ལ་ག་རེ་རེག་འདུག་ ཚང་མ་གོས་བསྐྱར་བྱས་གིས་འདུག་ཨྀ། རྒྱ་གར་འདྲ་ཡིན་ན་
ཆེན་ལགས་གིས་བསྐབ་གི་འདུག་ཨྀ། ཤི་མ་ཤི་བསྐབ། ཡིན་ན་ཡང་སྤྱ་གུ་དེ་ཚོའི་དོ་སྣང་སྤྲད་གི་མི་འདུག་ཨྀ། ཁོ་
ཚོའི་བསྐབ་བསྐྱར་སྤྱ་གུ་དེ་ཚོའི་དོག་ལ་དོ་སྣང་མ་སྤྲད། ཡིན་ན་ཡང་བོད་པ་རེད་ཨྀ། ཚང་མ་གཅིག་པ། ཨ་ནས་
ཆེན་ལགས་དེ་ཚོས་བྱས་ནས་དུས་ཚོད་རྒྱགས་ཡ་འདྲ་པོ་བྱེད་གི་འདུག།

English translation:

Interviewee: There are Tibetans in our English class and I also have Tibetan friends, but we speak in English. The reason for that is that our English teacher made such a rule that if we do not speak in English he will deduct our marks¹. He does such things. [School] in India, including teachers, everyone is Tibetan. The teachers will hit you [if you do something wrong]. In America, they are not allowed to hit you, so they won't say anything but will minus your grades. Therefore, it is crucial to do well on your own. For example, in our U.S. history [class], before we had a teacher, he gives us good grades because we are Tibetan. He does that for those who works diligently. If you work hard, they will give you good grades. If the teacher gives you bad grades, and you don't get good grades, you will be upset. This year I have U.S history [class]. I am in the honor class, you know. Honor... it is a very hard class. I am the only Tibetan in that class, well... we did [have] two [Tibetan] girls but they decided to move out [of town]. Later, they did not end up moving and came back. However, there are too many students in our honor class so they did not fit back in the class. Everyone in the honor class is so smart, there isn't anyone who doesn't do their homework. In the previous U.S history class most of the students do not do their homework. So they don't do their homework, they get 'zero' on the quizzes. This year [in the honor class] there are no students who won't score at least 80 or 90 out of 100, and when [the teacher] asks if they have done their home works, everyone has done it. All the students... 'Honor' means a very competitive class, so if you don't do your works and lag behind, it doesn't look good, and thus you end up working hard. Everyone does their projects very well too. We also have group discussions and in-class presentations which you prepare in class and present in the class. So it is very different. There are so many after school extracurricular activities, you can

¹ lower grades

participate to play ball, and many others. However, you need your parents or your relatives to pick you [up] after that. But as for us Tibetans, most of the parents are recently immigrated and they have work thus some of them cannot come to pick us up. For the Americans, they are born here in the beginning. So they are aware of everything and able to come and pick [up] their children. However, if you usually do well [with your studies] it is not necessary to participate in those afterschool programs. There are afterschool activities that your parents don't have to come and pick you up [at] such as the 'key club.' Most of us participated in the 'key club,' because we get [homework] help there.

Interviewer: Then what is the biggest difference do you see between your school in India and here? Do you enjoy the school in India more or here?

Interviewee: Enjoy...I enjoy in both, but in America you earn more knowledge. Everyone gets to share everything. You learn many things from different aspects. In India, you do learn a lot but for example, when we were learning English, we don't use it speaking. Occasionally the principal will say something but not every day. In classes, as soon as lesson starts, the teacher will start lecturing. Here in America, when the class starts they will start teaching. It is similar that in India they will start teaching. It is similar that in India we also do pray and all that, but the disciplines are quite different. In India, everyone in the school is Tibetan [and] sometimes the teacher will hit the students.

Interviewer: The way the teachers teach and treat [students], what are the differences?

Interviewee: Well, the way teachers treat... now hehehe ... I do not remember well about that. I don't know that. Here, teachers pay more attention to us because we are immigrants and we are learning a new language [English]. For other students, they [teachers] don't really pay any special attention, if the students were to come for ask they will, otherwise they don't really ask. The teachers will ask us if we want to stay afterschool for help. In India there are not any specialties because we all are the same; we all are Tibetans; the teachers are Tibetan [and] so are all the students.

Interviewer: How are the teachers' teaching methods? Do they lecture most of the time or let the students to do most of the work? You know... within each teaching period, say in an hour of class period, is it mostly the teachers teaching or the students have more time to work on their own? How is it in India and here? In America, is it mostly the teachers teaching or students doing their work?

Interviewee: I think in America, it is mostly first the teacher will teach and then let the students do the work on their own, and then at the end everyone will do it altogether as a class. Because it is a discussion; discuss what he and he (each student) got [for answers]. In India, the teachers would continuously teach for the whole period and the students won't pay attention. Then the whole class time will be wasted while the teachers go around hitting the students.

About CultureTalk: CultureTalk is produced by the Five College Center for the Study of World Languages and housed on the LangMedia Website. The project provides students of language and culture with samples of people talking about their lives in the languages they use every day. The participants in CultureTalk interviews and discussions are of many different ages and walks of life. They are free to express themselves as they wish. The ideas and opinions presented here are those of the participants. Inclusion in CultureTalk does not represent endorsement of these ideas or opinions by the Five College Center for the Study of World Languages, Five Colleges, Incorporated, or any of its member institutions: Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke College, Smith College and the University of Massachusetts at Amherst.

© 2013 Five College Center for the Study of World Languages and Five Colleges, Incorporated